আবেদনকাৰী:

মেচাৰ্ছ বাৰ্ন এণ্ড কোম্পানী লিমিটেড আৰু অন্যান্য

বনাম

উত্তৰদাতা:

তেওঁলোকৰ কৰ্মচাৰীসকল।

ৰায়দানৰ তাৰিখ:

৩০/০৩/১৯৬০ তাৰিখ

বেঞ্চ:

ৱাঞ্চু কে.এন.

বেঞ্চ:

ৱাঞ্চু, কে.এন.

গজেন্দ্ৰগাডকাৰ, পি.বি.

গুপ্তা, কে.চি. দাস

উদ্ধৃতি:

১৯৬০ এ আই আৰ ৮৯৬ ১৯৬০ এছচিআৰ (৩) ৪২৩

উদ্ধৃতিৰ তথ্য :

এফ ১৯৬৩ এছ চি ৩২৫ (২০,২১,২২)

এফ ১৯৬৪ এছ চি ৪৭২ (৩)

আৰ এফ ১৯৭২ এছ চি ২১৪৮ (২২)

আৰ এফ ১৯৭৫ এছ চি ১১১৪ (৩)

আইনঃ

ঔদ্যোগিক বিবাদ-প্ৰেৰণাদায়ক ভাত্তা--আঁচনি-

কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীক বাদ দিয়া--ঔদ্যোগিক ন্যায়াধিকৰণৰ সম্পত্তিৰ ক্ষমতা।

শীৰ্ষ টোকা

সন্দেহাতীতভাৱে অৰ্থনীতিৰ দৃষ্টিকোণৰ পৰা কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীয়েও কায়িক শ্ৰম কৰা শ্ৰমিকৰ দৰেই উৎপাদনত অৰিহণা যোগায়। গতিকে তেওঁলোকক প্ৰেৰণাদায়ক ভাত্তাৰ পৰা বঞ্চিত কৰাৰ কোনো ন্যায্যতা নাই। কেৰাণী কৰ্মচাৰীয়ে অধিক মৰগীয়া বানচ লাভ কৰিলেও তেওঁলোকক বঞ্চিত কৰাৰ কোনো যুক্তি নাই।

এই ক্ষেত্ৰত যিহেতু প্ৰতিষ্ঠানটোৱে ইতিমধ্যে ইয়াৰ বেছিভাগ শ্ৰমিকৰ বাবে প্ৰেৰণাদায়ক বানচ আঁচনি ৰূপায়ণ কৰিছে, সেয়েহে ঔদ্যোগিক ন্যায়াধিকৰণে আঁচনিখন কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীলৈ সম্প্ৰসাৰিত নকৰাৰ কোনো বৈধ কাৰণ নাই। মেচাৰ্চ তিতাঘুৰ পেপাৰ মিলছ প্ৰতিষ্ঠান লিমিটেড বনাম তেওঁলোকৰ শ্ৰমিক, [১৯৫৯]২ এছ.চি.আৰ. ১০১২ত উদ্ধৃত।

ৰায়ঃ

দেৱানী আপীল অধিকাৰক্ষেত্ৰ: দেৱানী আপীল নং ১৯৫ আৰু ১৯৬, ১৯৫৯ চন।

১৯৫৭ চনৰ ১৫ এপ্ৰিল তাৰিখে পশ্চিম বংগৰ তৃতীয় ঔদ্যোগিক ন্যায়াধিকৰণৰ ১৯৫৬ চনৰ গোচৰ সংখ্যা অষ্টম-৭ নংত প্ৰদান কৰা বিশেষ অনুমতি আবেদন।

আপীলকাৰীৰ হৈ বি সেন, পি কে চক্ৰৱৰ্তী আৰু বি এন ঘোষ (৫৯ চনৰ দেৱনী আপীল সংখ্যা ১৯৫ নং আৰু প্ৰতিবাদীৰ হৈ (৫৯ চনৰ দেৱনী আপীল সংখ্যা ১৯৬ নং) এন চি চেটাৰ্জী, ডি এল সেন গুপ্ত আৰু বি পি মহেশ্বৰী, আৰু আপীলকাৰীসকলৰ হৈ (৫৯ চনৰ ভিতৰত চি. এ. নং ১৯৫ত) আৰু আপীলকাৰীসকলৰ বাবে (৫৯ চনৰ চি. এ. নং ১৯৬ত)।

১৯৬০ চন।৩০ মাৰ্চ।

ন্যায়াধীশ ৱানচুৰ দ্বাৰা প্ৰদান কৰা আদালতৰ ৰায়দান পশ্চিম বংগৰ তৃতীয় ঔদ্যোগিক ন্যায়াধিকৰণে জাৰি কৰা একেটা ৰায়দানৰ সন্দৰ্ভত বিশেষ অনুমতি আবেদনৰ জৰিয়তে উত্থাপন কৰা দুটা আপীলৰ সৈতে জড়িত আৰু এই ৰায়ৰ দ্বাৰা গোচৰটো নিষ্পত্তি কৰা হ'ব। ১৯৫ নং আপীল মেছাৰ্ছ বাৰ্ন এণ্ড কোঃ লিমিটেডে (যাক ইয়াৰ পিছত "প্ৰতিষ্ঠান" বুলি উল্লেখ কৰা হ'ব) দাখিল কৰে, আনহাতে মেছাৰ্ছ বাৰ্ন এণ্ড কোঃ লিমিটেডৰ শ্ৰমিকসকলে (ইয়াৰ পিছত তেওঁলোকক "শ্ৰমিক" বুলি কোৱা হ'ব) আপীল নং ১৯৬ দাখিল কৰে। এই আবেদনসমূহ প্ৰতিষ্ঠান আৰু শ্ৰমিকসকলৰ মাজত হোৱা বিবাদৰ পৰাই উদ্ভৱ হয় আৰু সেইবোৰ বিচাৰৰ বাবে ন্যায়াধিকৰণলৈ প্ৰেৰণ কৰা হৈছিল। বৰ্তমানলৈকে মাত্ৰ দুটা বিবাদহে অমীমাংসিত হৈ আছে আৰু এই দুটা আপীলৰ বিষয়বস্তু। প্ৰতিষ্ঠানটোৰ আবেদনখন কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকলক প্ৰেৰণাদায়ক বানচ প্ৰদানৰ সৈতে জড়িত বিচাৰৰ অংশটোৰ সৈতে জড়িত। আনহাতে, শ্ৰমিকসকলৰ আবেদন কেন্টিনখন কাৰ্যক্ষম নোহোৱা সময়ছোৱাত প্ৰতি কৰ্মদিনত প্ৰতিজন ব্যক্তিৰ বাবে আঠ অন্না পৰিমাণৰ নগদ ধনৰ সুবিধা প্ৰদানৰ সন্দৰ্ভত দাখিল কৰা হৈছে। প্ৰতিষ্ঠানটোৱে চৰকাৰ আৰু চেকাৰকে ধৰি কায়িক শ্ৰমৰ সৈতে জড়িত সকলোৰে বাবে বানচৰ ব্যৱস্থা কৰে কিন্তু কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীৰ বাবে প্ৰেৰণাদায়ক বানচৰ ব্যৱস্থা নকৰিলে।

শ্ৰমিকসকলে যুক্তি দিছে যে কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকলৰ বাবেও কায়িক শ্ৰম কৰা শ্ৰমিকৰ দৰেই প্ৰেৰণাদায়ক বানচ প্ৰদান কৰা উচিত যিহেতু অন্যান্য ক্ষেত্ৰত তেওঁলোকৰ বাবে একে ব্যৱস্থা হাতত লোৱা হৈছে। কিন্তু প্ৰতিষ্ঠানটোয়ে এই দাবীৰ বিৰোধিতা দুটা ভিত্তিত কৰিলে: প্ৰথমতে, কায়িক শ্ৰম কৰা শ্ৰমিকৰ তুলনাত কেৰাণী কৰ্মচাৰীসকলে ইতিমধ্যে বংগ চেম্বাৰ অৱ কমাৰ্চৰ মৰগীয়া বানচ লাভ কৰিছে যিটোৰ হাৰ কায়িক শ্ৰম কৰা শ্ৰমিকতকৈ অধিক, আৰু দ্বিতীয়তে, কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকলে প্ৰত্যক্ষভাৱে উতপাদনত অৰিহণা নোযোগায়। তেওঁলোকক প্ৰেৰণাদায়ক বানচ দিয়াৰ অৰ্থ হ'ব মূলতঃ আনৰ উৎপাদনৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি, অৰ্থাৎ কায়িক শ্ৰম কৰা শ্ৰমিকসকলৰ উৎপাদনৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি ধন দিয়া। ন্যায়াধিকৰণে ৰায় দিয়ে যে বংগ চেম্বাৰ অৱ কমাৰ্চৰ মৰগীয়া বানচ লাভ কৰাৰ বাবেই কেৰাণীসকলক তেওঁলোকৰ প্ৰেৰণাদায়ক বানচ আঁচনিৰ পৰা সম্পূৰ্ণৰূপে বাদ দিয়াটো যুক্তিসন্মত নহয়। ইয়াৰ উপৰিও ইয়াত উল্লেখ কৰা হৈছে যে অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকলে বংগ চেম্বাৰ অৱ কমাৰ্চৰ মৰগীয়া বানচ লাভ কৰা নাছিল, আৰু তেওঁলোকৰ মৰগীয়া বানচ আৰু শ্ৰমিকৰ বানচৰ মাজত কোনো পাৰ্থক্য নাছিল। ন্যায়াধিকৰণে আৰু উল্লেখ কৰিছে যে কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকলে প্ৰত্যক্ষভাৱে সামগ্ৰী উৎপাদনত জড়িত নহয়। কিন্তু তেওঁলোকক প্ৰেৰণাদায়ক বানচ আঁচনিৰ পৰা সম্পূৰ্ণৰূপে বাদ দিয়াৰ বাবে এই ন্যায্যতা পৰ্যাপ্ত নহয় বুলি গণ্য কৰে। বিশেষকৈ ন্যায়াধিকৰণে আঙুলিয়াই দিয়ে যে হাওৰাৰ বাৰ্নপুৰস্থিত ব্ৰীজ এণ্ড ৰুফ প্ৰতিষ্ঠান (ইণ্ডিয়া) লিমিটেড, ইণ্ডিয়ান আইৰন এণ্ড ষ্টীল প্ৰতিষ্ঠান লিমিটেডে আৰু টাটাই ইতিমধ্যে তেওঁলোকৰ কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকলক প্ৰেৰণাদায়ক বানচ প্ৰদান কৰি আহিছে। সেয়েহে ন্যায়াধিকৰণে প্ৰতিষ্ঠানটোক কাৰ্যকৰীকৰণৰ হাৰ আৰু চৰ্তসমূহ নিৰ্দিষ্ট কৰি এই প্ৰেৰণাদায়ক বানচ আঁচনিখন কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকললৈকো সম্প্ৰসাৰণ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিয়ে।

প্ৰতিষ্ঠানটোৱে উপস্থাপন কৰা প্ৰধান যুক্তিটো হ'ল যিহেতু কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকল উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়াৰ সৈতে প্ৰত্যক্ষভাৱে জড়িত নহয়, সেয়েহে তেওঁলোকক কোনোধৰণৰ প্ৰেৰণাদায়ক বানচ প্ৰদান কৰিব নালাগে। প্ৰতিষ্ঠানটোৱে দাবী কৰে যে অধিক উৎপাদনৰ বাবে তেওঁলোকৰ কাম বৃদ্ধি নহয়। বিশেষকৈ কেৰাণী কৰ্মচাৰীসকলৰ আৰু অধিক উৎপাদনৰ বাবে অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকলৰো কামৰ বোজা বৃদ্ধি নহ'ব বুলি মানি লোৱাটো কঠিন। সঁচাকৈয়ে এইটো সত্য যে কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকলে কায়িক শ্ৰম কৰা শ্ৰমিকৰ দৰে প্ৰত্যক্ষভাৱে সামগ্ৰী উৎপাদনত জড়িত নহয়। এই পাৰ্থক্যই প্ৰেৰণাদায়ক বানচ আঁচনিখন পৃথক পৃথককৈ প্ৰয়োগৰ প্ৰয়োজনীয়তা প্ৰদান কৰিব পাৰে। দেখা গৈছে যে ন্যায়াধিকৰণে হাৰ আৰু চৰ্ত নিৰ্ধাৰণ কৰি প্ৰতিষ্ঠানটোক প্ৰেৰণাদায়ক বানচ আঁচনিখন কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীলৈ সম্প্ৰসাৰণ কৰিবলৈ নিৰ্দেশ দিছিল। গুৰুত্বপূৰ্ণভাৱে ন্যায়াধিকৰণে স্পষ্টভাৱে কোৱা নাছিল যে কায়িক শ্ৰম কৰা শ্ৰমিকৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য একে হাৰ আৰু চৰ্ত কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীৰ ক্ষেত্ৰতো প্ৰয়োগ কৰিব লাগিব। ইয়াৰ পৰা অনুমান কৰিব পাৰি যে এই কৰ্মচাৰী শ্ৰেণীসমূহৰ বাবে হাৰ আৰু চৰ্ত নিৰ্ধাৰণ কৰাত কিছু নমনীয়তাৰ অনুমতি দিয়া হ'ব পাৰে। নিশ্চিতভাৱে অৰ্থনৈতিক দৃষ্টিকোণৰ পৰা চালে স্পষ্ট যে কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকলেও উৎপাদন প্ৰক্ৰিয়াত অৰিহণা যোগায়। এইদৰে তেওঁলোকক প্ৰেৰণাদায়ক বানচ আঁচনিৰ পৰা সম্পূৰ্ণৰূপে বাদ দিয়াৰ কোনো বৈধ কাৰণ নাই। তদুপৰি ন্যায়াধিকৰণে উল্লেখ কৰা অনুসৰি অন্যান্য তুলনামূলক প্ৰতিষ্ঠানসমূহে ইতিমধ্যে তেওঁলোকৰ কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকলক প্ৰেৰণাদায়ক বানচ প্ৰদান কৰিছে। ইয়াৰ দ্বাৰা এই ধাৰণাটো আৰু অধিক সমৰ্থন কৰিব পাৰি যে তেওঁলোকক এনে আঁচনিৰ পৰা বাদ দিয়াৰ কোনো ন্যায্যতা নাই। ন্যায়াধিকৰণে এই কথাতো গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে যে কেৰাণী আৰু অধীনস্থ কৰ্মচাৰীসকলক দিয়া উচ্চ হাৰৰ মৰগীয়া বানচে তেওঁলোকক প্ৰেৰণাদায়ক বানচ আঁচনিৰ সুবিধাৰ পৰা

সম্পূৰ্ণৰূপে বঞ্চিত কৰা কথাটো যুক্তিসংগত নহয়। ইয়াৰ উপৰিও প্ৰতিষ্ঠানটোৱে যুক্তি দিছে যে প্ৰেৰণাদায়ক বানচৰ প্ৰৱৰ্তনৰ পৰিচালকৰ বিশেষাধিকাৰ আৰু ন্যায়াধিকৰণে ইয়াক পৰিচালকৰ ওপৰত জাপি দিব নালাগে। এই যুক্তিৰ সমৰ্থনত মেচাৰ্ছ তিতাঘুৰ পেপাৰ মিলছ প্ৰতিষ্ঠান লিমিটেড বনাম তেওঁলোকৰ শ্ৰমিকসকলৰ গোচৰৰ প্ৰসংগ উল্লেখ কৰা হৈছে (১)। বৰ্তমানৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিষ্ঠানটোৱে ইয়াৰ অধিকাংশ কৰ্মশক্তিৰ বাবে ইতিমধ্যে প্ৰেৰণাদায়ক বানচ আঁচনিখন ৰূপায়ণ কৰিছে৷ সেয়ে অনুৰোধ কেৱল বাকী থকা শ্ৰমিকসকললৈ আঁচনিখনৰ সুবিধা সম্প্ৰসাৰণ কৰা৷ আমাৰ মতে প্ৰতিষ্ঠান এটাত প্ৰথমবাৰৰ বাবে ন্যায়াধিকৰণক প্ৰেৰণাদায়ক বানচ আঁচনি জাপি দিবলৈ কোৱাৰ পৰা এই আপীল যথেষ্ট বেলেগ৷ ইতিমধ্যে গৰিষ্ঠসংখ্যক কৰ্মশক্তিৰ বাবে প্ৰেৰণাদায়ক বানচৰ ব্যৱস্থা কৰা হৈছে বুলি বিবেচনা কৰিলে ন্যায়াধিকৰণে বাকী শ্ৰমিকসকলকো একে সুবিধা প্ৰদান কৰিব নোৱাৰাৰ কোনো স্পষ্ট কাৰণ নাই।

সেয়েহে এই বিষয়ত ন্যায়াধিকৰণৰ আদেশত হস্তক্ষেপ কৰাৰ কোনো ন্যায্যতা নাই। কেন্টিনখন কাৰ্যক্ষম নোহোৱা সময়ছোৱাত আঠ অনা টিফিন ভাট্টা সম্পৰ্কে শ্ৰমিকসকলৰ আবেদনৰ সন্দৰ্ভত মন কৰিবলগীয়া যে ন্যায়াধিকৰণে এই বিষয়টো ভালদৰে পৰীক্ষা কৰিছে৷ ইয়াত এই টিফিন ভাট্টাটোৰ ইতিহাস বিস্তৃতভাৱে পৰ্যালোচনা কৰা হৈছে আৰু শ্ৰমিকসকলে উপস্থাপন কৰা সকলো যুক্তি ভালদৰে বিবেচনা কৰা হৈছে৷ কিন্তু এই সন্দৰ্ভত ন্যায়াধিকৰণৰ সুবিবেচিত আদেশত হস্তক্ষেপৰ প্ৰয়োজন হ'ব পৰা কোনো বাধ্যতামূলক কাৰণ আমাৰ দৃষ্টিগোচৰ হোৱা নাই। গতিকে এই বিষয়ত ন্যায়াধিকৰণৰ সিদ্ধান্ত বাতিল কৰাৰ কোনো ভিত্তি আমি দেখা নাপাওঁ। শ্ৰমিকসকলৰ হৈ শ্ৰী চেটাৰ্জীৰ যুক্তিৰ ওপৰত ন্যায়াধিকৰণে পুংখানুপুংখভাৱে উত্থাপন কৰিছে। পৰিস্থিতি বিবেচনা কৰি ন্যায়াধিকৰণৰ সিদ্ধান্ত হ'ল যে শ্ৰমিকসকলে প্ৰতি কৰ্মদিনত আঠ অনাকৈ টিফিন ভাট্টা লাভ কৰাৰ বাবে যোগ্য নাছিল। মন কৰিবলগীয়া যে শ্ৰমিক আৰু প্ৰতিষ্ঠানটোৰ মাজৰ চিঠিপত্ৰই কেন্টিনৰ ব্যৱস্থাৰ ক্ষেত্ৰত শ্ৰমিকৰ স্থিতিৰ পৰিৱৰ্তনৰ ইংগিত দিয়ে। ১৯৫৩ চনৰ ২৪ জুলাইত এই ব্যৱস্থাৰ দ্বাৰা টিফিন ভাট্টা প্ৰদান কৰাৰ আগতে তেওঁলোকে প্ৰথম অৱস্থাত কেন্টিন থকাৰ বাবে উৎসাহী আছিল যদিও তাৰ পিছত তেওঁলোকৰ উৎসাহ কমি আহিল। প্ৰতিষ্ঠানটোৱে ভাট্টাৰ পূৰ্বেও কেন্টিন স্থাপনৰ বাবে সক্ৰিয় পদক্ষেপ লোৱা যেন লাগে আৰু তাৰ পিছতো এই বিষয়টো জোৰদাৰভাৱে আগবঢ়াই নিছিল। কিন্তু শ্ৰমিকসকলে কৰা ব্যৱস্থাৰ ওপৰত আপত্তি কৰিবলৈ ধৰিলে, কিছুমান আপত্তি অকল্পনীয় আছিল৷ দেখা গৈছে যে এবাৰ শ্ৰমিকসকলক টিফিন ভাট্টা প্ৰদান কৰাৰ পিছত তেওঁলোকে কেন্টিনলৈ যোৱাৰ সলনি ভাট্টা লোৱাতহে গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছে৷ এই পৰিস্থিতিৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি আমি ন্যায়াধিকৰণৰ সিদ্ধান্তৰ সৈতে একমত আৰু এই বিষয়ত আমি হস্তক্ষেপ কৰাৰ কোনো ন্যায্যতা নাই। ইয়াৰ দ্বাৰাই আপীল খাৰিজ কৰা হ'ল৷ কিন্তু পৰিস্থিতি বিবেচনা কৰি আমি ব্যয় সন্দৰ্ভত কোনো আদেশ দিয়াৰ পৰা বিৰত থাকিলো।

আপীল খাৰিজ কৰা হ'ল।

অনুবাদঃ দিতিমণি গগৈ

স্পেচিয়েল অফিচাৰ